

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quęstio secunda. Vtrum pater sit prior filio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

natum autem non potest esse coaeternum gignenti in creaturis, quia prius sunt homines quam generent, non autem in diuinis, quia pater ab aeterno generat filium. Et haec est sententia in speciali.

QVAESTIO PRIMA.

Verum Pater sit alius à Filio.

Thom. 1. p. q. 31. ar. 2.

Circa distinctionem istam quaeruntur quatuor. Primo utrum Pater sit alius à Filio. Et videtur quod non quia alius est relatiuum diuersitatis substantiae, sed filius non est diuersus à patre in substantia: ergo filius non est alius à patre, nec e conuerso.

2. Item alius & aliud idem important, sed filius non dicitur alius à patre, non debet ergo dici alius.

3. **IN CONTRARIUM** est quod dicit Athana. in symbolo: Alia inquit est persona patris, alia filii.

4. **RESPONSIO.** In diuinis vtendū est talibus nominibus quibus nec tollatur pluralitas personarum, nec ponatur pluralitas essentiae. Nomina autē quibus vtitur in diuinis transata sunt à creaturis in quibus multiplicatur natura multiplicatis suppositis. Et ideo nullū nomen importans vnitatem vel pluralitatem si accipiatur secundum se potest conuenire diuinis, nisi cū determinatione: vnde non proprie dicitur in diuinis est tantum vnus vel in diuinis sunt plures nullo plus addito. Verum quia adiectiua ponit rem suā circa substantiā, ideo possumus vti nomine vnus & plurium cū additione substantiuorū quibus ista conueniunt: vt dicendo deus vnus vel plures personae, sine additione, aut non nisi improprie, quia potest quantū est ex vi nominis intelligi vnitatis & pluralitatis tam circa personā quam circa essentiam & e conuerso. Similiter alius importat distinctionem quae est in diuinis solum quo ad personalia & non quo ad essentiam. Et ideo hoc nomen non est vtendum nisi cū additione personalium vt dicendo quod pater est alia persona vel alius in persona à filio, vel aliud suppositum, quod si quādoq; dicatur alius à filio pater sine additione, exponenda est locutio & magis toleranda quam si diceret aliud, quia aliud in neutro genere sumitur substantiuē communius quam in masculino vel feminino siue ex modo significandi siue ex vltimo loquendi, quam substantificationem vsus loquendi sic accipit vt aliud dicat diuersitatem essentiae, alius vel alia diuersitatem in persona. Sed istud non est de virtute sermonis, quia diuersitas generis & cuiuscunq; modi significandi non mutat significatum vocabuli. Sed neutrum etiam substantiuatum non differt à masculino & feminino, nisi in modo significandi: ergo in eis est idem significatum vocabuli. Sed alius & alia de suo significato dicunt diuersitatem in communi quae est vel esse potest tam secundum essentiam quam secundum relationem vel personam: ergo idem dicit aliud in neutro genere non obstante sua substantificatione, ergo de virtute sermonis non fit solum pro diuerso in essentia.

5. Notandum etiam quod quaedam sunt nomina quae non recipiuntur in diuinis, propter hoc quod quandoq; fuerunt causa erroris magis quod propter repugnantiam suae significationis, sicut nomen singularitatis ne tollatur communicabilitas naturae: nomen vnici ne tollatur numerus personarum, cum tamen essentia diuina sit verissime singularis non obstante sua communicabilitate. Et pater fit verē vnicus pater. Similiter est de aliis nominibus quibusdam quae consimili ratione tolluntur à diuinis.

6. **AD PRIMVM** argumentum dicendum quod aliud est relatiuum diuersitatis substantiae accipiendo substantiam non solum pro essentia, sed pro supposito, & pro utroq; potest reddere locutionem verā vel falsam secundum naturam eius cui additur. Si enim dicatur quod pater est alia persona vel aliud suppositum vera est locutio. Si autem dicatur quod pater est alius Deus à filio, falsa est, quia dicit diuersitatem essentiae secundum conditionem termini essentialis cui additur. Si autem dicatur absolute & sine additione, pater alius est à filio, impropria est, & indiget determinatione. Ad secundum patet responsio per idem.

QVAESTIO SECUNDA.

Verum pater sit prior filio.

Thom. 1. p. q. 40. ar. 4.

Secundo quaeritur utrum pater sit prior filio. Et videtur quod sic: quia sicut se habet corruptio ad non esse, ita generatio ad esse, sed omne corruptum definit esse: ergo omne genitum incipit esse, sed filius est genitus, ergo incipit esse, & ita non est patri coaeternus.

2. Item in diuinis esse & duratio sunt idē: sed filius habet principium sui esse cum sit ab alio, ergo habet principium suae durationis, sed nihil tale est aeternum: ergo, &c.

3. Item prius est aliud à quo non conuenitur consequentia, sed sequitur filius esse, ergo Deus est & non e conuerso: ergo Deus est prior filio, sed non nisi pro supposito patris, ergo, &c.

4. Contra in symbolo Athanasii dicitur quod in hac trinitate nihil est prius aut posterius. *Inf. d. 2. q. 2. m. 3.*

5. **RESPONSIO.** Dicendum est quod impossibile est e patrem esse priorem filio aliquo modo prioritatis: quod pater sic: in diuinis non sunt nisi duo concurrentia ad constitutionem suppositorum, scilicet essentia & relatio: ergo si pater esset filio prior, hoc esset vel relatione essentiae vel ratione relationis, non ratione essentiae, quia est penitus vna & eadem in patre & filio. Prius autē & posterius de necessitate respiciunt diuersa, secundum rem si sit ibi prius & posterius secundum rem. Considerando ergo praecise diuinam essentiam secundam se cum sit vna re & ratione: vt probatur est supra in questione de attributis secundum illam nihil potest dici prius aut posterius in diuinis. Item ratione relationis non potest esse pater prior filio, nec per consequens ratione essentiae vt est sub tali relatione vel tali persona, quia quicquid sit de relationibus disparatis de quibus inferius inquiretur, tamen constat quod relationes oppositae simul sunt natura & intellectu, paternitas autē & filiatio quibus solum pater & filius distinguuntur sunt relationes oppositae, ergo secundum eas pater & filius sunt simul: nec vnus prior est alio, nec secundum rem, nec secundum intellectum.

6. Quaedam tamen distinguunt de relatione quod potest considerari vel vt relatio, vel vt proprietates constitutiva. Si vt relatio tunc est verum quod nunc dictum est. Si autem vt proprietates constitutiva sic paternitas est prior filiatione, & pater filio, nam proprietates constitutivae personae producentis praetelligitur personae productae & proprietati ipsam constituenti. Ratio autem huius est, quia qualem ordinem realem habent inter se aliqua quando differunt re, similem ordinem habent rationis quando differunt sola ratione: sicut enim intellectus & voluntas in nobis in quibus realiter differunt, habent realem ordinem, quia intellectus naturaliter praecedit voluntatem & intelligere ipsum velle, sic in Deo in quo non differunt nisi ratione intellectus & actus eius secundum rationem praecedunt voluntatem & actum eius. Nunc est ita quod vbi est proprietates constitutivae suppositi differens realiter ab actione & relatione, talis est ordo inter ista quod proprietates constitutivae suppositi praecedit realiter saltem ordine naturae: actione & relationem, ergo in Deo patre in quo illa non differunt nisi secundum rationem proprietates constitutivae praecedit secundum rationem generationem & relationem. Cum ergo pater simul sit cum filio ratione paternitatis vt est relatio, & rationem relationis praecedit ratio paternitatis constitutivae, sequitur vt videtur, quod si paternitas consideretur vt proprietates constitutivae, quod paternitas prior est filiatione, & pater filio secundum rationem talis considerationis.

7. Haec autem distinctio non videtur habere locum in proposito, quia si illud quod constituit personam patris aut filii consideretur vt proprietates constitutivae & non vt relatio non potest esse nisi duobus modis. Vno modo sicut consideratur absolutum sine relatione, quod in proposito esse non potest, quia tunc intelligeretur suppositum diuinum constitutum per absolutum, & talis intellectus esset falsus. Alio modo sicut consideratur commune absolute minus communi vt animal absque rationali vel irrationali. Et hoc modo cum proprietates constitutivae fit in plus quam relatio constitutivae, quaedam enim supposita consunt.

constituuntur relationibus, vt in diuinis, quædam per absoluta, vt in creaturis, proprietates constitutiuæ potest intelligi absque intellectu relationis & absque intellectu formæ absolutæ, sed istud non habet locum in proposito.

Infr. di.
25. q. 1.

Primo, quia licet cõmune sumptum sub nomine & ratione cõmuni possit intelligi non intellecta ratione particulari sub ipso contenta, vt anima sine homine vel asino particulari, tamen sub hoc proprio nomine & propria ratione acceptum & retentum nõ potest intelligi sine cõmuni quod inest ei per se primo modo, sicut homo non potest intelligi sine animali, & secundum hoc possumus intelligere q̄ sic aliqua proprietates constitutiuæ suppositi non intellectu q̄ illa proprietates sit absoluta vel relatiua, sed hoc non querimus. Non enim querimus vtrum possumus intelligere in generali suppositum diuinum constitutum in esse suppositi, non intelligendo quod sit constitutum per relationem. Sed querimus in speciali, vtrum paternitas quæ est constitutiuæ patris possit intelligi vt constitutiuæ patris absque hoc, vel priusquam intelligatur vt relatio, qua refertur pater ad filium, vt sic pater possit intelligi prior filio & constat quod non, imò econuerso paternitas potest intelligi vt relatio non intelligendo quod sit constitutiuæ. Cuius ratio est, quia nihil potest intelligi sine eo quod est de ratione sua iudicande quid est & q̄ conuenit ei in primo modo dicendi per se. Talia autem sunt de intellectu rei, sed de ratione paternitatis est relatio & inest ei in primo modo dicendi per se. Esse autem constitutum suppositi non est de ratione paternitatis, nec aliquo modo conuenit ei per se quia non conuenit omni, ergo impossibile est intelligere paternitatem in aliquo nisi intelligendo rationem relationis, sed bene possumus intelligere paternitatem in aliquo nõ intelligendo rationem constitutiuam, sicut bene possumus intelligere paternitatem in aliquo nõ intelligendo q̄ constituit suppositum totum, ergo contrarium accidit ei quod isti dicunt: quod nunq̄ potest intelligi paternitas, in aliquo vt constitutiuæ & non vt referens, vel prius constitutiuæ potest vt referens, cum relatio sit de primario intellectu paternitatis, sed bene potest intelligi vt referens & non vt constitutiuæ, & sic nullo modo præintelligitur pater filio vtroque accepto, sub proprio nomine & propria ratione sicut quæstio intelligitur.

Item non solum in speciali considerando patrem & paternitatem, sed nec in generali, potest in diuinis produci esse intelligi esse prius producto quocunq̄ modo nõ solum secundum rem, sed nec secundum rationem: Quod pater sic, quia si in diuinis possit produci præintelligi producto, aut proprietates producentis proprietati producti, hoc esset in quantum hoc esset produciens & illud productum, aut alio modo, nõ in quantum hoc est produciens & illud productum, quia rationes produciens & producti sunt correlatiuæ quæ simul sunt secundum intellectum. Nec alio modo vt pote in quantum constitutum in esse suppositi, quia si suppositum produciens non in quantum produciens, sed in quantum constitutum in esse suppositi præintelligitur producto, sequitur q̄ intelligatur constitutum antequam produciens, quare & per aliud q̄ per relationem produciens: sed iste intellectus est falsus, quia sequeretur q̄ intelligeretur constitutum per aliquid absolutum, quod patet, quia licet aliquid possit intelligi sub ratione cõmuni nõ intellecta ratione propria sub cõmuni contenta (sicut aliquid potest intelligi sub ratione animalis nõ intellectu rationali vel irrationali) tamen ex quo sub cõmuni nõ vnum diuidentium excluditur, alterum ex necessitate concluditur. Verbi gratia si dicatur sic: istud est animal & non irrationale, sequitur quod est rationale. Cum ergo constitutum sit in plus quam constitutum per absolutum vel per relationem, ideo aliquid potest intelligi constitutum nõ intellectu q̄ sit constitutum determinate per absolutum, vel determinate per relationem: tamen ex quo intelligitur constitutum & nõ per relationem necessarium est q̄ intelligatur constitutum per absolutum: & ita suppositum diuinum si intelligatur constitutum nõ per relationem, sed prius constitutum, & postea relatum, sequitur ex necessitate quod intelligatur constitutum per absolutum, qui intellectus est falsus. Et probatur consequentia, quia ex quo intelligitur constitutum per aliquid, oportet quod

intelligatur constitutum per relationem, vel per absolutum vel per indifferens, quia præter rationes istas nulla alia est. Sed non intelligitur constitutum per rationem relationis, quia illa excluditur: nec per rationem indifferetem, quia ratio relatiua non excluderetur: ergo intelligitur constitutum per rationem absolutam.

Ad rationem adductam contra hoc dicendum est q̄ qualem ordinem realem habent aliqua inter se vbi differunt realiter, talem ordinem rationis habent vbi differunt secundum rationem quando hinc inde sibi inuicem correspondent proportionabiliter secundum suas rationes específicas (sicut intellectus & voluntas in Deo & in nobis) & sic si paternitas in creaturis esset proprietates constitutiuæ suppositum & esset prior realiter generatione, & relatione generantis ad genitum, sequeretur q̄ in diuinis paternitas vt constitutiuæ esset prior secundum rationem q̄ generare, & quàm relatio generantis ad genitum: sed neutrum est verum, quia in creaturis, nec paternitas constituit suppositum, nec præcedit realiter generationem, nec relationem generantis ad genitum. Verum est quod proprietates absoluta constitutiuæ suppositum in creaturis præcedit secundum rem, generationem, & relationem: sed tali proprietati nihil correspondet proportionabiliter in diuinis, nec paternitas, nec aliquid aliud: Et ideo nullum simile est hinc inde.

Vel dicendum clarius, quauis redeat in idem, quod ordo prioris & posterioris tam secundum rem q̄ secundum rationem solum est inter disparata, quorum vnum non est de ratione alterius, & in illis maior propositio habet veritatem: sed paternitas & relatio non sic se habent, nec in diuinis nec in creaturis: quia in ratione paternitatis includitur relatio per se: Et ideo paternitas nullo modo potest esse prior relatione nec secundum rem nec secundum rationem: nec in Deo, nec in creaturis.

AD PRIMVM argumentum in oppositum dicendum q̄ sicut se habet corruptum ad definitionem essendi, sic genitum ad acceptionem essendi: nõ autem ad inceptionem. generatio enim de re sua non includit nisi acceptionem esse & naturæ ab alio modo naturæ, vt dictum fuit supra d. 4. q. 1. q̄ autem sit ibi inceptio essendi hoc conuenit generationi quatenus est mutatio cuius subiectum prius est sub priuatione q̄ sub forma. nihil autem tale est in generatione diuina, & ideo genitum accipit quidem esse: sed non incipit.

Ad secundum dicendum quod sicut filius habet principium sui esse, ita sue durationis: filius autem habet principium sui esse, quia habet principium a quo est, sed nõ habet principium quod sit prius in essendo: similiter filius habet principium a quo habet suam durationem, sed nõ habet principium quod sit prius duratione.

Ad tertium dicendum q̄ per eandem rationem probaretur quod filius vel spiritus sanctus esset prior patre: vt patet per similem deductionem, dicendum ergo q̄ ex his quæ conueniunt superiori ratione communis conceptus non licet inferre aliquid inferius. Sicut non sequitur, homo est species, ergo Sortes vel Plato est species. Prioritas autem secundum nõ conuertendi consequentiam conuenit superiori, ratione communioris conceptus: Et ideo non licet inferre aliquid inferiorum, sicut non sequitur, animal est prius homine, ergo asinus vel equus vel aliquid tale animal est prius homine. Et similiter non sequitur, Deus est prior filio secundum non conuertendi consequentiam: ergo pater vel spiritus sanctus est prior filio.

QVÆSTIO TERTIA.

Vtrum pater & filius sint plures æterni.

Tho. 1. p. q. 10. art. 3.

Tertio queritur vtrum pater & filius possint dici plures æterni. Et videtur quod non, quia sicut trium personarum est vna deitas, ita vna æternitas, sed pater & filius non dicuntur plures di, ergo nec plures æterni.

Item quæ dicuntur absolute nõ pluraliter in diuinis (significat enim substantiam) sed æternus dicitur absolute, ergo non pluraliter dicitur plures æterni.

Ad idem est quod dicit Athanasius in symbolo. Et tamen non tres æterni, sed vnus æternus.

F 4 IN